

**TERRY
EAGLETON**

**AKIL, İNANÇ
VE DEVRİM**

TANRI TARTIŞMASI ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Tellekt

2. BASKI

ÇEVİRİ: AKIN EMRE PİLGİR

AKIL, İNANÇ VE DEVRİM

TANRI TARTIŞMASI
ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Tellekt_31

Akı, İnanç ve Devrim: Tanrı Tartışması Üzerine Düşünceler, Terry Eagleton

Çeviri: Akın Emre Pilgir

Reason, Faith, and Revolution: Reflections on the God Debate

İlk (çeviride kullanılan) baskı: Yale University Press, 2009

© 2009, Terry Eagleton

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Anatolialit Telif ve Tercümanlık Hizmetleri Ltd.

Şti. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. baskı: Ağustos 2021, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Didem Bayındır

Editör: Sevgi Halime Özçelik

Düzeltili: Mert Tokur, Melis Ofias

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak Tasarımı ve Uygulama: Bora Başkan

İç Kapak Görsel Kolajı: Bora Başkan

Baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-625-7118-24-8

Tellekt

tellekt.com • bilgi@tellekt.com

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25 Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

Sertifika No: 43514

Tellekt, Can Sanat Yayınları Yapım ve Dağıtım Ticaret ve Sanayi A.Ş.'nin markasıdır.

twitter.com/tellekt • facebook.com/tellekt • instagram.com/tellekt

AKIL, İNANÇ VE DEVRİM

TANRI TARTIŞMASI
ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

TERRY EAGLETON

ÇEVİRİ:
AKIN EMRE PİLGİR

Tellekt

TERRY EAGLETON, 1943'te, İrlanda kökenli Katolik bir ailenin çocuğu olarak Salford'da doğdu. Marksist kültür eleştirisi geleneğinin en önemli ve en üretken isimlerindedir. Akademik kariyerinin büyük bölümünü Cambridge ve Oxford'da geçirdi; kültürel çalışmalar alanının öncülerinden Raymond Williams'ın öğrencisidir. Eserlerinde, Williams'ın yanı sıra Louis Althusser, Jacques Lacan, Jacques Derrida, Jean-Paul Sartre gibi düşünürlerle diyalog içindedir. Yapıtları arasında *Eleştiri ve İdeoloji*, *Edebiyat Kuramı*, *Postmodernizmin Yanılsamaları*, *Kültür Yorumları* ile *Kuramdan Sonra* sayılabilir. Kuramsal yapıtlarının dışında *Azizler ve Âlimler* adında bir roman kaleme almıştır.

AKIN EMRE PİLGİR, 1987'de Denizli'de doğdu. Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde doktora eğitimine devam eden Pilgir, serbest tercüman olarak çalışıyor. Zygmunt Bauman kitaplarının yanı sıra Paul D'Amato, Nicolas Whapshott, Peter Frase, Immanuel Ness, Charlie English, James C. Scott gibi yazarların kitaplarını Türkçeye çevirdi.

Leo Pyle'in anısına

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	11
1. YERYÜZÜNÜN ALÇAKLARI	13
2. İHANETE UĞRAMIŞ DEVRİM	49
3. İNANÇ VE AKIL	95
4. KÜLTÜR VE BARBARLIK	119
NOTLAR	141
DİZİN	145

ÖNSÖZ

Din, insan ilişkilerinde tarifsiz bir sefalet yarattı. Çoğunlukla bağnazlık, batıl inançlar, hüsnükuruntular ve baskıcı ideolojilerden oluşan berbat bir hikâyeydi. Bundan ötürü ona yöneltilen akılcı ve hümanist eleştirilere epey sempatiyim var. Ama aynı zamanda bu eleştirmenlerin çoğu, elinizdeki kitabın da öne sürdüğü gibi, din reddiyelerini değersizleştiriyorlar. En azından mesele Yeni Ahit olduğunda, karaladıkları şeyler genellikle dininkine benzer şekilde cehalet ve önyargıya dayanan, gerçeğin değersiz bir karikatürüdür. Sanki Clint Eastwood'un görüşlerine dayanarak feminizmi reddedebilirmişiz gibi.

Kitapta ele aldığım şey işte bu cehalet ve önyargıdır. Mesele Yahudi ve Hıristiyanların kutsal metinlerine geldiğinde agnostik sol bu entelektüel uyuşuklukla başa çıkamıyorsa, bunun tek sebebi rakibinizle en ikna edici şekilde yüzleşmek için adalet ve dürüstlikle davranmanız değildir. Politik solun iyi fikirlere şiddetle ihtiyaç duyduğu bir dönemde, radikallerin de insanın özgürleşmesiyle ilgili bazı kıymetli içgörüler keşfedebilecek olmasındandır aynı zamanda. Böylesi okuyucuları bu fikirlere, benim Başmelek Cebrail'e, papanın yanılmazlığına, İsa'nın su üzerinde yürüdüğü fikrine veya havarilerinin gözleri önünde cennete yükseldiğine inanmamdan daha fazla inanmaya davet etmiyorum. Bu kitapta Hıristiyanlığın esaslarının radikaller ve hümanistleri ilgilendiren versiyonu olarak ele aldığım şeyin "vantrilokluk"unu yapmaya çalışacaksam, budala biriymiş gibi görünmek istemem. Ne var ki solun çoğunlukla utanç verici bir sessizlik içinde oldu-

ğu hayati meselelerden bazıları hakkında –ölüm, acı, sevgi, insanın kendisini mülksüzleştirilmesi ve benzeri– Yahudi ve Hıristiyanlığın kutsal metinlerinin söyleyecek çok sözü vardır. Artık politik açıdan sakatlayıcı olan bu çekingenliğin sona erme zamanı geldi.

Elinizdeki kitap Nisan 2008’de Yale Üniversitesi’nde verdiğim Dwight H. Terry Dersleri’ne dayanıyor. Başlangıçta söyleşi tonunu korusam da dersler yerini hızla daha alışıldık bir anlatım tarzına bıraktı. Terry Dersleri Mütevelli Heyeti’ne ve özellikle New Haven’da geçirdiğim vakti sosyal açıdan bu kadar hoş, entelektüel açıdan doyurucu hale getirdiği için Laurelee Field’e derin şükran duyuyorum. Oturumlara katılan birçok öğrenci ve akademisyen için de aynı duyguları taşıyorum.

YERYÜZÜNÜN ALÇAKLARI

Yale'den Terry Dersleri'ni vermek için davet mektubu aldığımda, Amerikan toplumuna özgü o hoş gayriresmi karakteri hissettim. Elbette ABD kültürünün insanlara hemen ilk isimleriyle seslenen karakterine alışalı çok olmuştu fakat bu uzun erimli yakınlık yine de şaşırtıcı geldi. Bu konuşmaların Carl Jung ders verirken, sevgi dolu bir tavırla Chuck Dersleri olarak anılıp anılmadığını, daha sonra konuşmacı Margaret Mead olduğunda Maggie Dersleri şeklinde değişip değişmediğini merak etmeye başladım. Her neyse, bu kendiliğinden sergilenen samimiyet karşılığında bir şey yapmam gerekiyormuş gibi hissettim. Dolayısıyla burada Yale'deyken Profesör Eagleton olarak değil Doktor Eagleton olarak tanınmak konusunda ısrar ettim. Kimse biz Britanyalıların kuralları nasıl esneteceğimizi bilmediğimizi iddia etmesin.

Gayriresmilikten duyduğum hoşnutluk, Terry Dersleri'nin geçmişten bu yana, utanç verici derecede az şey bildiğim iki konuya yani bilim ve dine adanmış olduğunu okuyup anlamamla hızla azaldı. Terry Dersleri'ni özellikle ilgilendiren ikili arasındaki ilişkiye gelince, bununla ilgili birkaç deneyimimden biri çocukluğuma dayanır.

Aynı zamanda kimyacı ve rahip olan Brother Columba* ismindeki müdürün dini, bilim yasaları gibi acımasız derecede gayrişahsiydi, kendisi de otoriter bir Roma Katolik Kilisesi mensubu olarak insanlardan çok evde test tüpleriyle anlaşılan azman kılıklı, herkesin korktuğu ve tiksindiği biriydi.¹

Ancak cehaletin beni yolundan çevirmesine asla izin vermemişimdir, nitekim bugün bu sebeple karşınızda duruyorum. Gerçi entelektüel kariyerime bir çeşit amatör teolog olarak, 1960'larda Schillebeeckx ismini heceleyebilen herkesin hemen Nijmegen merkezli, ne olduğu belirsiz birtakım teolojik dergilerin yazı kuruluna alındığı, II. Vatikan Konsili'ni takip eden o baş döndürücü günlerde başladığımı itiraf etmek zorundayım. Bu bağlamda tek iddia edebileceğim şey, sanırım Richard Dawkins veya Christopher Hitchens gibi kişilerin, bundan sonra sırf kolaylık olsun diye tek bir sıfatla "Ditchkins" şeklinde kısaltacağım bir çiftin, bol keseden attığını anlayabilecek kadar teoloji bildiğimdir. Fakat Hitchens ve Dawkins'i tartışmaya yer bırakmayacak şekilde bir araya getirmeden önce ilkinin *God Is Not Great* [Tanrı Yüce Değil] adlı kitabının havalı, eğlendirici, müthiş derecede heyecanlı, insanı okumaya kışkırtan niteliği ile Dawkins'in kesinlikle bu iltifatlardan hiçbirine layık olmayan *Tanrı Yanılgısı* kitabı arasında bir kıyaslama yapmama izin verin. Dawkins'in öğretisel gaddarlığı yazı tarzını tüketmeye başladı. Christopher Hitchens'ın hâlâ mütevazı bir Chris olduğu günlerde, ikimizin aynı aşırı solcu politik ekip içinde yoldaş olduğumuzu eklemem gerek belki. Ama o, Babil'in vatandaşlığa kabul edilmiş bir üyesi olarak bu süreçte bir dereceye kadar siyasi olgunluk gösterdiği için daha yüksek mevzulara daldı, bense aynı eski politik çizgide takılıp kaldım. Şayet böyle bir şey varsa durdurulmuş gelişme vakası oldum.

Ayrıca haklarında hiçbir şey bilmediğim teolojilere kıyasla, çok şey bilmediğim tek teoloji Hristiyan teolojisi olduğundan, görgü-süzlüğü küstahlığa yeğ tutarak tartışmamı sadece onunla sınırlandıracağımı da itiraf etmeliyim. Bilime gelirsek, hakkında sahip oldu-

* Columba Birader. (Ç.N.)

ğum bilgi büyük oranda çoğu postmodernistin onu karanlık bir şüphayle karşılıyor olmasıyla sınırlıdır. Kanaatimce bu, bilimin söylediği hemen hemen her şeyi coşkuyla benimsemek için yeterince sağlam bir sebep. Bu derslerde bilimin ve dinin yanı sıra politikadan da söz edeceğim. Üç konumdan ikisinin yani politika ve dinin, İngiliz bira-hanelerinde tartışılmasının geleneksel olarak yasak olduğunu da belirtmeliyim.

Otobiyografik anlatımdan ne kadar hoşlanmıyor olsam da,² burada şahsi birkaç söz etmekten kaçınmak pek mümkün değil. İşçi sınıfı İngiltere'sinde İrlanda kökenli geleneksel bir Roma Katolik Kilisesi mensubu olarak yetiştirildim ve çocukluğumda bana, ileride şaşkınlıkla keşfedeceğim üzere, beşeri varoluş üzerinde etkili olmaları beklenen bir dizi barok ve hermetik doktrin aşılandı. Bu durum, sıkı Marksist bir ailede yetişip, anne babanın dizinde yadsımanın yadsınması ve niceliğin niteliğe dönüşmesiyle alakalı bir dizi formülü, bunların insani özgürlük ve adalet meseleleriyle bağlantılı olabileceğine dair bir fikre sahip olmadan öğrenmek gibiydi. Bana öğretilen dinî doktrinler, okul çağlarında insani varoluşa ışık tutmada en az kurbağanın vıraklaması kadar derin geliyordu, üniversiteye geldiğimde ise tüm bu konuşma tarzını çok daha amaca uygun ve insani bir şey adına kenara atmak gayet doğal göründü.

1960'ların başlarında Cambridge'te diğer şeylerin yanı sıra varoluşçuluk olarak biliniyordu bu. Coğunlukla kişinin 19 yaşında, evinden uzakta, oldukça hüznü ve anaokulundaki yeni yürümeye başlayan çocuklar gibi olup bitenden habersiz olduğunu söylemenin ontolojik olarak etkileyici bir yoluydu. 20-30 yıl sonra bu durum geç ergenlik dönemindekiler arasında kalıcı hale geldiyse de artık post-yapısalcılık olarak biliniyordu. Fakat aynı zamanda, büyürken karşılaştığım sosyalizm ve İrlanda cumhuriyetçiliği de vardı. Sosyalizm (Soğuk Savaş'ın düşmanlıkları, kitle imha silahları ve sömürgecilik karşıtı devrimlerin çağında) insan türüne, limbo* öğretisinden (popüler bir Karayip dansıyla karıştırılmaması gereken ruhsal bir du-

* Katolik inancında cennetle cehennem arasındaki sınır. (Y.N.)

rum) yahut aziz olarak bilinen, o sıkıcı derecede bürokratik niteliğe sahip alt kurullara uygun ibadet türlerinin Latince isimlerini ezberlemekten daha çok dokunuyormuş gibi görünüyordu.

Fakat işlerin bu kadar basit olmadığı ortaya çıktı. Çünkü Cambridge'e varır varmaz, makul derecede duyarlı, orta derecede kavrayışlı her karakterin okulda öğrendiği şeylerin çoğunu büyük oranda saçmalık olarak görüp reddedeceği bir dönemde, II. Vatikan Konsili, bana göre oldukça acil görünen, insani ve politik açıdan anlamlı olmayı amaçlayan yeni Hıristiyanlık esaslarıyla birlikte çıkageldi. Bunun kendi hayal kırıklıklarını getirdiğini söylemeye bile gerek yok. Zorunlu kıldığı yeniden düşünme çabası, P.G. Wodehouse'taki* karakterin, muhatabı "domuz" sözcüğünü anlamadığında söylediği gibi bir dolu meşakkatli hazırlık çalışmasına yol açacağı benziyordu. Çünkü (örnek olarak) zaten dışarı çıkıp geri kalanımızın karşısına çıkamayacak kadar utangaç ve koyun gibi saklanan, sadece ciddi anlamda tuhaf tiplerin benimseyeceği bir Hıristiyanlığı muzaffer bir edayla kenara atarak, bir kişinin inanç sistemlerinden birini reddetmesini değersizleştirmek daima daha kolaydır. Bu dinden başka şeyler için de geçerlidir. Nietzsche'nin yeni tomurcuklanan bir Nazi olduğuna inanmak, onun Foucault'nun öncüsü olduğunu idrak etmekten kolaydır. Kendinizi bin bir zahmetle Marksizme kulak verme gayretinden kurtarmak için, erkek ve kadınların hepsinin tamamen aynı şekilde ruhen berbat, maddeten sefil olacakları eşitlikçi bir dünyanın hayalini kurduğu gerekçesiyle onu göz ardı edebilirsiniz. 18 yaş civarı, birkaç başıboş Dominiken'in ve daha ziyade bardak bardak biranın yardımıyla bulduğum o sözde yeni teoloji aslında hiç de yeni değildi. Sadece benim gibi toy genç papacılar için yeniydi. Bu teoloji Yaratıcı Tanrı'yı 19. yüzyılın liberal rasyonalizmine ait Richard Dawkins okulunun hayal etmeye meyilli olduğu gibi, bir tür dev imalatçı veya kozmik genel müdür olarak görmüyordu. Teolog Herbert McCabe'in "çok büyük ve güçlü bir yaratık olarak putperest Tanrı kavramı" dediği şey söz konusu değildi.³ Dawkins yanlış bir

* Sir Pelham Grenville Wodehouse (1881-1975): 20. yüzyılın en çok okunan Britanyalı mizah yazarlarından biri. Çok sayıda kitap, oyun ve güftenin de sahibidir. (Y.N.)

şekilde, Hıristiyanlığın bilim karşısında rakip bir evren görüşü sunduğunu öne sürer. Filozof Daniel C. Dennett'in *Breaking the Spell* [Büyüyü Bozmak] kitabında söylediği gibi, onu dünyaya dair düzmece bir teori veya yalancı bir açıklama olarak düşünür. Bu bakımdan kendisi, bir romanın baştan savma bir sosyoloji eseri olduğunu düşündüğü için roman yazmanın anlamını hiç göremeyen biri gibidir. Max Weber okuyabilecekken neden Robert Musil'le uğraşsın ki?

Buna karşılık Aquino'lu Tomas için, Yaratıcı Tanrı dünyanın nasıl ortaya çıktığıyla ilgili bir hipotez değildir. Sözelimi evrenin kuantum boşluğu içinde rastlantısal dalgalanmalardan oluştuğunu söyleyen bir teoriyle rekabet etmez. Doğrusu Aquino'lu Tomas dünyanın hiçbir kökenden gelmeme olasılığını düşünmeye çok hazırды. Dawkins Hıristiyanlık inancının ne olduğu konusunda bir janr hatasına veya kategori yanılığına düşüyor. Onun ya bir çeşit yalancı bilim olduğunu ya da yalancı bilim değilse, kendisini bulgulara ulaşma ihtiyacından tümüyle kurtaran bir şey olduğunu sanıyor. Ayrıca bulguyu meydana getiren şeyler hakkında eski moda bir bilim anlayışı var. Dawkins için hayat, şüphe götürmez şekilde kanıtlayabileceğiniz şeyler ve körü körüne inanç arasında düzgün bir şekilde ortadan ikiyeye ayrılıyor gibi görünüyor. Christopher Hitchens, en ilginç şeylerin tümüyle bu iki kategorinin dışına düştüğünü göremiyor; büyük oranda aynı galiz hataya düşüp, *God Is Not Great*'te "teleskop ve mikroskop sayesinde [dinin] artık önemli şeylere açıklama sunamadığını" iddia ediyor.⁴ Fakat Hıristiyanlık ilk başta asla herhangi bir şeyin *açıklaması* olmaya çalışmamıştır. Bu daha ziyade elektrikli ekmek kızartıcı sayesinde Çehov'u unutabiliriz demek gibi bir şeydir.

Yaratıcı olarak Tanrı hakkında Yeni Ahit'in söyleyeceği neredeyse hiçbir şey yok. Doğrusu Hıristiyanlar için bilim ve dinin birbirine en yaklaştığı yer bence, dünya hakkında söyledikleri değil her iki projenin de içerdiği yaratıcı hayal gücü eylemidir – inananların kaynağını Kutsal Ruh'ta buldukları yaratıcı edim. Heisenberg veya Schrödinger gibi biliminsanları, mesele evren olduğunda zarif ve güzelin çirkin ve biçimsizden daha gerçek olabileceğinin farkına varan, hayal güçleri son derece kuvvetli sanatçılardır. Bilimsel açıdan bakıldığında kozmik hakikat en derin anlamıyla, Platon'un, Shaftes-

bury kontu* ve John Keats'in gayet farkında oldukları gibi bir üslup meselesidir. Nitekim bu en azından bilimin tümüyle ve doğru bir şekilde değer yüklü olduğu kanılardan biridir.

Hıristiyan teolojisi için Tanrı dev bir imalatçı değildir. Daha ziyade sevgisiyle var olan her şeyi ayakta tutandır ve dünyanın bir başlangıcı yoksa dahi yine böyle olacaktır. Yaratılış bir şeyleri ortaya çıkarmakla ilgili değildir. Tanrı yokluktan ziyade bir şeyin var olmasının nedeni, herhangi bir varlığın olasılık koşuludur. Ancak kendisi herhangi bir varlık olmadığından, nasıl kıskançlığım ve sol ayağım bir çift nesneyi meydana getirmiyorsa, o da bu şeylerle aynı yerde toplanamaz. Tanrı ve evren toplanınca iki etmez. Musevi ikona kırıcılığına ait bir eylemle, bu varlıktan yoksun şeyin oyma imgelerini çıkarmamız yasaktır çünkü onun tek imgesi insanlardır. Tanrı'nın örgütlü dinle verdiği sonsuz, keyif kaçırıcı mücadeleyi kayda geçiren, Kutsal Kitap adıyla tanınmış bir belge vardır. Yaratıcı Tanrı, araştırma bursu veren kurulu sonsuza kadar etkileyecek mükemmel derecede akılcı bir tasarım üzerinde çalışan semavi bir mühendis değildir. Aksine dünyayı hiçbir işlevsel amaç gözetmeden, sırf sevdiği ve ondan hoşlandığı için yaratmış bir sanatçı olmanın ötesinde estetikçidir.

Yahut birilerinin daha teolojik bir dille söyleyebileceği gibi, sırf eğlencesine yaratmıştır. Onu tatsız bir ihtiyaçtan değil, hiç yoktan, bir hediye, gereksiz ve karşılıksız bir jest olarak yapmıştır. Aslında Hıristiyanlık teolojisinde dünyanın var olması için hiçbir gereklilik yoktur ve Tanrı ilk başta onu yalap şalap yapmak için ilham veren duygusal dürtüye yenik düştüğünden uzun süredir acı bir pişmanlık içinde olabilir. Dünyayı ihtiyaçtan değil sevgiden ötürü yaratmıştır. İçinde onun için hiçbir şey yoktur. Yaratılış, sahici *acte gratuit*'dir**. Dünyanın hiçlikten yaratılmış olduğunu söyleyen öğretisi, bizi kozmosun akıllara durgunluk verici olumsuzluğu konusunda uyarmak

* Anthony Ashley Cooper (1671-1713): 18. ve 19. yüzyıllarda Avrupa düşüncesi üzerinde önemli etkileri olan, kutsal metinden ziyade akıl ve gözleme dayalı din inanca önem veren, siyasi özgürlük ve hoşgörüyü savunan filozof. (Y.N.)

** (Fr.) Keyfi, sebepsiz davranış. (Y.N.)

içindir – modernist bir sanat eseri nasıl hiç yaşanmamış olabiliyorsa ve birçok düşünceli erkekle kadın nasıl kendi var olmama olasılıklarının sürekli gölgesinde kalıyorsa, aynı onun gibi. “Hiçlik”ten yaratma, iptidai maddelerle bile bir şeyler yapıp bırakan Tanrı’nın nasıl da şeytani derecede akıllı olduğunun ispatı değildir. Aksine dünyanın önceden beri gelen bazı süreçlerin kaçınılmaz doruk noktası olmadığına, önlenemez bir sebep-sonuç zincirinin neticesi olmadığına delalettir. Evvelden gelen bu tür nedensellik zincirlerinin dünyanın bir parçası olması gerekirdi, bundan ötürü onun kökeni olarak sayılmazlar. Kozmos hakkında hiçbir zorunluluk olmadığı için, ona yön veren yasaları, *a priori** ilkelerden çıkarmamız imkânsızdır. Bunun yerine onun aslında nasıl işlediğine bakmamız gerekir. Bu bilimin görevidir. Dolayısıyla hiçlikten yaratılış öğretisi ile Richard Dawkins’in mesleki yaşamı arasında tuhaf bir bağlantı var. Tanrı olmasaydı Dawkins işsiz kalırdı. Bu nedenle işverenin varlığını sorgulama çağırısı büyük kabalık.

O halde dünyanın varoluşu, kaskatı bir nedenselliğin eleştirisi- dir ve bundan dolayı Ditchkins’in şahsi ve politik açılardan çok haklı olarak kıskançlıkla baktığı özgürlüğün delilidir. Dünya bu sebeple, Oscar Wilde’in gönlüne su serpecek şekilde, tamamen kendileri için var olan ve sıkıcı yararcı amaçların hiçbirine hizmet etmeyen, son derece nadir bir nesnelere sınıfına aittir – Tanrı’yla birlikte sanatı, kötülüğü ve insanlığı da içine alan bir kategoridir. Tanrı’nın kendi başına işleyen özgürlüğünden dünyanın payına düşendir. George Bush’un aksine Tanrı, müdahaleci cinsten bir yönetici değildir. En başta bilimi ve Richard Dawkins’i mümkün kılan şey dünyanın bu özerkliğidir. Tanrı’yı bilimsel araştırmaya sokmaya gerek olmadığını savunan Ditchkins, tarihin en büyük teoloğu olan ve daha yeni adını andığım Aquino’lu Tomas’ın tümüyle onunla hemfikir olduğunu öğrenmekle ilgilenilebilir. Bilim tam anlamıyla tanrıtanımazdır. Ortodonti ve edebî eleştiri nasıl aynı şeylerden konuşmuyorsa bilim ve teoloji de çoğu kez aynı şeylerden konuşmaz. Aralarında grotesk yanlış anlamaların açığa çıkmasının bir sebebi de budur.

* Kant’tan bu yana Batı felsefesinde tüm tikel deneyimlerden bağımsız önsel bilgi. (Y.N.)

Terry Eagleton, *Akil, İnanç ve Devrim*'de, bir yandan "batıl inançlı" Tanrı görüşünü yıkarak Hıristiyan İncil'in devrimci açıklamasını sunarken, öte yandan geleneksel Hıristiyanlığın bu devrime ihanet edişine şiddetli bir saldırı başlatıyor. Kutsal Ruh'tan Ortadoğu'nun yakın tarihine, Aquino'lu Tomas'tan İkiz Kuleler'e kadar uzanan anlatısında din ve siyasete ilişkin düşüncelerini dile getiren Eagleton biliminsanlarını, ilahiyatçıları, ateistleri ve Tanrı tartışmasını anlamaya hevesli okurları din ve inanca dair ezberlerini bozmaya davet ediyor.

Tellekt

www.tellekt.com

ISBN 978-625-7118-24-8

9 786257 118248